

УДК 339.924

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.24.43>

Радзієвська С.О.

доцент,

Державне некомерційне підприємство

«Державний університет «Київський авіаційний інститут»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3680-7952>

Radziyevska Svitlana

State Non-Commercial Company

"State University "Kyiv Aviation Institute"

**ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ ДЕРЖАВ-УЧАСНИЦЬ РЕГІОНАЛЬНОГО
ВСЕОХОПЛЮЮЧОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА****TRADE IN GOODS OF THE MEMBERS OF THE REGIONAL
COMPREHENSIVE ECONOMIC PARTNERSHIP**

Висвітлено особливості торгівлі товарами держав-учасниць РВЕП протягом 2015-2023 років. КНР збільшила як частку товарного експорту, так і частку товарного імпорту в об'єднанні та у світі. Сінгапур скоротив як частку товарного експорту (з 7,28% до 6,84%), так і частку товарного імпорту (з 7,23% до 7,01%) у РВЕП. Торгівля товарами В'єтнаму і Камбоджі характеризується значним зростанням обсягів як експорту, так і імпорту. В'єтнаму та Лаосу вдалося подвоїти загальний обсяг зовнішньої торгівлі товарами, збільшуючи позитивне сальдо торгівлі товарами. Динаміка питомої ваги експорту товарів держав РВЕП у світовому експорті товарів має тенденцію до зростання, при цьому динаміка питомої ваги імпорту товарів учасниць РВЕП у світовому імпорті товарів також характеризується позитивною тенденцією. Зовнішньоторговельний оборот товарів РВЕП у 2023 р. склав 12'997'739 млн дол. США.

Ключові слова: трансформація регіонального розвитку, інтеграційні процеси в Азії й АТР, АСЕАН, РВЕП, КНР, експорт товарів, імпорту товарів, сальдо торгівлі товарами, зовнішньоторговельний оборот товарів.

The study focuses on the analysis of the dynamics of exports of goods, the dynamics of imports of goods, the dynamics of the balance of trade in goods, as well as the dynamics of foreign trade turnover of goods of China, Japan, South Korea, the Republic of Singapore, Australia, Vietnam, Malaysia, Thailand, Indonesia, the Philippines, New Zealand, Cambodia, Myanmar, Brunei, and the Lao People's Democratic Republic over 2015-2023. The results of the calculations, based on the UNCTAD Handbooks of Statistics and the UNCTADstat Data Centre, show that the PRC increased both the share of merchandise exports and the share of merchandise imports in RCEP and in the world. The share of China's merchandise exports grew: in RCEP – by 1.34% (from 47.22% to 48.56%), in the world – by 0.45% (from 13.74% to 14.19%). The share of China's merchandise imports rose: in RCEP – by 1.38% (from 40.96% to 42.34%), in the world – by 0.41% (from 10.13% to 10.54%). In 2023, in terms of the trade surplus in goods China ranked first (USD 822690 mln) among the RCEP member states; Australia ranked second (USD 83872 mln); and Singapore ranked third (USD 52804 mln). The Republic of Singapore reduced both the share of merchandise exports (from 7.28% to 6.84%) and the share of merchandise imports (from 7.23% to 7.01%) in RCEP. The share of Japan's exports of goods fell by 2.66% (from 12.97% to 10.31%) in RCEP, and by 0.77% (from 3.78% to 3.01%) in the world. The share of Japan's imports of goods dropped by 2.78% (from 15.79% to 13.01%) in RCEP, and by 0.66% (from 3.9% to 3.24%) in the world. In 2023, among the RCEP countries, Japan had the largest deficit in foreign trade in goods (USD 68'535 mln); followed by the Philippines (USD 60'279 mln); South Korea (USD 10'346 mln), etc. On the one hand, the share of South Korea's merchandise exports fell by 1.85% (from 10.93% to 9.08%) in RCEP, and by 0.53% (from 3.18% to 2.65%) in the world; on the other hand, the share of South Korea's merchandise imports rose by 0.01% (from 10.63% to 10.64%) in RCEP, and by 0.02% (from 2.63% to 2.65%) in the world. During 2015-2023, Vietnam and Cambodia significantly increased both exports and imports

of goods. Some RCEP members (Laos, Australia, Indonesia) focused mainly on merchandise exports, and certain countries (Brunei Darussalam, the Philippines) – on merchandise imports. Vietnam and Laos doubled the total volume of foreign trade in goods, and their merchandise trade surplus grew. In 2023, the foreign trade turnover of the RCEP countries amounted to USD 12'997'739 mln indicating 45.65% increase compared to 2015.

Keywords: *transformation of regional development, integration processes in Asia and the Asia-Pacific, ASEAN, RCEP, China, exports of goods, imports of goods, balance of trade in goods, goods trade turnover.*

Постановка проблеми. Країни Азії й Азіатсько-Тихоокеанського регіону (АТР) зміцнюють позиції у світовій економіці, незважаючи на особливості контрверсійного розгортання глобальних економічних процесів у сучасному світі, який перебуває у стані турбулентності. Саме тому висвітлення трансформаційних процесів на регіональному рівні на прикладі азійських країн набуває особливої актуальності. Необхідно констатувати, що з тріади – Європи, Північної Америки та АТР, які представлені відповідно такими регіональними інтеграційними об'єднаннями як ЄС, ЮСМКА й АСЕАН – лише АСЕАН вдалося вийти на новий рівень економічної співпраці, підписавши Угоду про створення Регіонального Всеохоплюючого Економічного партнерства (РВЕП).

Протягом 2015–2023 рр., згідно з даними ЮНКТАД, у світовій економіці перше місце за номінальним сукупним ВВП серед регіональних інтеграційних об'єднань посідала ЮСМКА, частка регіонального номінального ВВП якого збільшилася з 27,62% до 29,77%; питома вага регіонального ВВП ЄС впала з 21,49% до 17,51%; частка ВВП АСЕАН зросла з 3,28% до 3,59% [5; 6]. У 2023 р. серед регіональних інтеграційних об'єднань за обсягом виробленого номінального ВВП у світовій економіці інтеграційний блок РВЕП, створений на основі АСЕАН за активної участі КНР, зайняв друге місце (29 480 672 млн дол. США, або 28,07% світового ВВП), ЄС – третє (18 387 652 млн дол. США, або 17,51% світового ВВП). Саме тому в межах даної публікації сфокусуємо увагу на активізації торговельних відносин учасниць РВЕП.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу зовнішньої торгівлі та особливостям розвитку інтеграційних зв'язків, їх впливу на ефективність функціонування національних економік на регіональному і глобальному рівнях системи світового господарства присвячено праці багатьох вчених. Так, українські науковці Н.М. Гавриленко і Г.М. Широкий розглядають Угоду про РВЕП як нове джерело економічного зростання в АТР, платформу для лібералізації торгівлі між найбільшими економіками об'єднання – Японією та Китаєм і Республікою Корея, а також наводять основні економічні показники держав-учасниць [1]. Дослідниця Н.Д. Городня розкриває особливості інтеграційних процесів в АТР та Південній Азії [2]. Видатні вчені Л.Л. Кістерський, В.Є. Мармазов та І.С. Піляєв аналізують схожість проблем Республіки Корея, яка ось уже понад 70 років перебуває в стані війни зі своїм північним сусідом, і України з 2014 р., оскільки обидві країни є в епіцентрах стратегічних конфліктів в Європі, в яких перетнулися найважливіші інтереси глобальних держав [10]. У роботі М.М. Комарницького висвітлено становлення та еволюцію відносин АСЕАН та ЄС [3]. Ю.В. Курнишова досліджує тенденції розвитку регіонального економічного співробітництва в АТР [4], Л.О. Чернишова – політико-економічну інтеграцію та роль АСЕАН у формуванні безпекової архітектури в Азії [7], Г.Р. Щербак – особливості інтеграційної моделі АСЕАН [9]. Відомий український вчений С.О. Шергін презентує огляд східноазійської інтеграції в контексті регіональної безпеки [8].

Формулювання цілей статті. Мета публікації – проаналізувати динаміку експорту та імпорту товарів, динаміку сальдо торгівлі товарами, а також динаміку зовнішньоторговельного обороту товарів КНР, Японії, Південної Кореї, Республіки Сінгапур, Австралії, В'єтнаму, Малайзії, Таїланду, Індонезії, Філіппін, Нової Зеландії, Камбоджі, М'янми, Брунею, Лаосу протягом 2015–2023 років.

Виклад основного матеріалу. Інтеграційні процеси у Східноазійському регіоні відбуваються у різних форматах і характеризуються постійними змінами. Суттєві зрушення у регіональній міжнародній системі відбулися під впливом Азійської (1997–1999 рр.) і глобальної (2008–2010 рр.) фінансово-економічних криз, які визначили подальші напрями і динаміку інтеграційних процесів у Південно-Східній Азії (ПСА), Східній Азії (у складі Північно-Східної і Південно-Східної Азії), АТР й Індійсько-Тихоокеанському (ІТР) регіонах [2, с. 27]. Відзначимо, що Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН, *The Association of Southeast Asian Nations – ASEAN*) – регіональна міжурядова організація держав, розташованих у ПСА. АСЕАН створено 8 серпня 1967 року в м. Бангкоку (Таїланд) підписанням Бангкокської декларації. Держави-засновниці – Індонезія, Малайзія, Сінгапур, Таїланд, Філіппіни, до яких пізніше приєдналися Бруней-Даруссалам (1984), В'єтнам (1995), Лаос і М'янма (1997), Камбоджа (1999).

Як слушно наголошує Г.Р. Щербак, АСЕАН – це унікальна за своєю природою міжнародна організація, яка за тривалий період свого становлення та розвитку набула особливого значення у торговельно-економічній, соціально-культурній та безпековій сфері регіону ПСА [9, с. 54]. Необхідно погодитися із Л.О. Чернишовою: «Формування АСЕАН було викликано необхідністю військово-політичної стабілізації у регіоні. Саме політичний чинник сприяв надалі інтеграційній взаємодії в економічній сфері. Економічне зростання у східноазійських країнах відбувалося під впливом зовнішніх чинників – кредитів та допомоги з боку розвинених країн, при орієнтації економіки на зовнішні ринки. Однак згодом з «експортного придатку США» регіон став перетворюватися на цілком самостійний ринок, який зараз характеризується досить високою часткою внутрішнього попиту» [7, с. 39].

Варто брати до уваги, що після кризових 1997–1998 рр. країни АСЕАН, які постраждали найбільше, дійшли висновку: без співробітництва з трьома найбільшими економіками регіону – Китаєм, Японією і Південною Кореєю, вони не зможуть відновити динаміку економічного зростання і політичної стабільності на рівні регіону і кожної окремо взятої країни. Реалізацію цього проекту було оформлено як у схемі «АСЕАН+3», так і у двосторонніх відносинах [4, с. 183]. На погляд українських економістів Н.М. Гавриленко та Г.М.Широкого, незважаючи на те, що держави АСЕАН були ініціаторами підписання РВЕР, саме економіки Китаю, Японії та Республіки Корея мають стати основними гравцями та бенефіціарами цього об'єднання [1].

Отже, *АСЕАН є центром інтеграційних процесів в АТР*. В основу співробітництва з усіма країнами та їх об'єднаннями у регіоні покладено принцип збереження державності країн-учасниць, незмінною залишається і відмова від формування будь-яких наднаціональних інституцій [5, с. 317]. Важливо констатувати, що регіоналізм у Східній Азії виник як засіб утвердження національного суверенітету колишніх несуб'єктних державах. Якщо європейська інтеграція орієнтувалась на розмивання державних кордонів, то азійська – на їх зміцнення і взаємне примирення, з тим щоб виключити в майбутньому суперечки, що здатні ослабити можливості місцевих країн в глобальному масштабі. Іншими словами, країни Європи збудували ЄС, а держави Східної Азії тільки в 2003 р. оголосили про намір створити економічне співтовариство до 2020 року [8, с. 124]. Після тривалої боротьби за незалежність будь-яка ідея щодо обмеження чи делегування навіть деякою мірою державного суверенітету наднаціональним структурам сприймається суспільною думкою АСЕАН як реставрація колоніалізму. Тобто, східноазійський регіоналізм передбачає інституціонально організований спротив країн-учасниць економічному тиску з боку розвинених держав. За допомогою єдиного інтеграційного механізму країни Східної Азії можуть у принципі добитись послаблення потоку товарів з країн Заходу на свої ринки, врегулювання про-тектіоністських тенденцій тощо [8, с. 125].

У такому контексті на особливу увагу заслуговує праця М.М. Комарницького, який пропонує аналіз еволюції відносин між АСЕАН та ЄС за останні 40 років, визначає мотиви та інтереси цих організацій у політичній, безпековій та економічній сферах. Так, упродовж 1970–1980-х років країни, що розвивалися і входили на той момент до АСЕАН, ставили собі за мету отримати допомогу від ЄС і доступ до європейських ринків через ЗВТ. Європа отримала можливість диверсифікувати свої експортні ринки. Відносини базувалися на допомозі у сфері торгівлі та розвитку, проте жодним чином не були побудовані на політичній співпраці. Труднощі у відносинах розпочалися у 1990-х роках. Поразка Радянського Союзу відкрила шлях до кампанії із захисту прав людини, демократії, верховенства права, які Захід підтримував під час «холодної війни», у тім числі й щодо країн АСЕАН. Проте 90-ті роки стали періодом, коли економіки АСЕАН розвивалися завдяки іноземним інвестиціям і торгівлі аж до фінансової кризи 1997 року, яка дала змогу стати рівноправними партнерами Заходу і кинути йому виклик через ідеологію азійських цінностей [3, с. 65].

РВЕП (The Regional Comprehensive Economic Partnership – RCEP) є ініціативою АСЕАН і просувається КНР [11]. *Перемовини щодо формування РВЕП було розпочато лідерами 10 країн-членів АСЕАН та шести партнерів АСЕАН по ЗВТ (Австралія, КНР, Індія, Японія, Республіка Корея та Нова Зеландія) під час 21-го Саміту АСЕАН у Камбоджі в листопаді 2012 року*; сфера охоплення: торгівля товарами, торгівля послугами, інвестиції, економічне та технічне співробітництво, інтелектуальна власність, конкуренція, врегулювання спорів, електронна комерція, малі та середні підприємства тощо [12]. Індія вийшла з процесу перемовин щодо формування РВЕП майже перед підписанням Угоди, у листопаді 2019 року, пояснюючи це величезним від'ємним сальдо у торгівлі з КНР. Тобто, 16 країн розпочали перемовини щодо формування РВЕП у листопаді 2012 року, однак 15 учасниць підписали Угоду в листопаді 2020 року, при цьому її було ратифіковано всіма 15 державами лише у 2023 році [11, с. 19]. Результати розрахунків, здійснених у попередньому дослідженні, які мають умовний характер через те, що угоду на той час не було ратифіковано, а Індія планувала бути учасницею, засвідчують, що сукупний ВВП РВЕП у складі 16 країн, тобто разом із Індією, у 2015 р. становив 30,38% світового ВВП; у 2018 р. – вже 32,24% глобального ВВП [5].

У 2023 р. до десятки найбільших експортерів товарів серед країн-учасниць РВЕП (табл. 1) увійшли КНР (3'379 млрд дол. США), Японія (717 млрд дол. США), Південна Корея (632 млрд дол. США), Сінгапур (476 млрд дол. США), Австралія (371 млрд дол. США), В'єтнам (354 млрд дол. США), Малайзія (313 млрд дол. США), Таїланд (285 млрд дол. США), Індонезія (259 млрд дол. США), Філіппіни (74 млрд дол. США).

У 2023 р. до десятки найбільших імпортерів товарів серед держав блоку (табл. 2) потрапили КНР (2'557 млрд дол. США), Японія (786 млрд дол. США), Південна Корея (643 млрд дол. США), Сінгапур (423 млрд дол. США), В'єтнам (326 млрд дол. США), Таїланд (290 млрд дол. США), Австралія (287 млрд дол. США), Малайзія (266 млрд дол. США), Індонезія (222 млрд дол. США), Філіппіни (134 млрд дол. США).

Протягом 2015–2023 рр. деякі країни РВЕП збільшили обсяги як експорту, так і імпорту товарів (В'єтнам – на 118,24% і на 96,13% відповідно; Камбоджа – на 90,43% і на 76,58%); тоді як окремі учасниці об'єднання – збільшили обсяги товарного експорту (Лаос – на 202,28%; Австралія – на 97,2%; Індонезія – на 72,25%), або здебільшого обсяги товарного імпорту (Бруней-Даруссалам – на 131,7%; Філіппіни – на 90,73%).

Якщо в 2015 р. питома вага експорту товарів КНР становила 47,22% усього експорту товарів об'єднання, або 13,74% світового експорту товарів відповідно, то в 2023 р. частка товарного експорту КНР зросла до 48,56% усього експорту товарів об'єднання, або сягнула 14,19% світового експорту товарів (табл. 1). У 2015 р. частка імпорту товарів КНР становила 40,96% усього імпорту товарів блоку, або 10,13% світового імпорту товарів, однак у 2023 р. питома вага імпорту товарів КНР

зросла до 42,34% усього товарного імпорту об'єднання, або сягнула 10,54% світового імпорту товарів (табл. 2).

У 2015 р. *питома вага експорту товарів Японії* становила 12,97% усього експорту товарів РВЕП, або 3,78% світового експорту товарів, однак у 2023 р. *питома вага експорту товарів Японії* зменшилася до 10,31% усього експорту товарів об'єднання, або впала до 3,01% світового експорту товарів (табл. 1). У 2015 р. частка імпорту товарів Японії становила 15,79% усього імпорту товарів РВЕП, або 3,9% світового імпорту товарів, однак у 2023 р. *частка імпорту товарів Японії* скоротилася до 13,01% усього імпорту товарів об'єднання, або знизилася до 3,24% світового імпорту товарів (табл. 2).

Протягом 2015–2023 рр., з одного боку, частка товарного експорту Південної Кореї впала – з 10,93% до 9,08% у РВЕП, та відповідно – з 3,18% до 2,65% у світі (табл. 1); з другого боку, *частка товарного імпорту Південної Кореї* децю зросла – з 10,63% до 10,64% у РВЕП, та відповідно – з 2,63% до 2,65% у світі (табл. 2).

Протягом проаналізованого проміжку часу, з одного боку, *частка товарного експорту деяких країн у об'єднанні* зросла, наприклад: *Австралії* – з 3,91% до 5,34%; *В'єтнаму* – з 3,36% до 5,08%; *Малайзії* – з 4,15% до 4,5%; *Індонезії* – з 3,12% до 3,72%; *Камбоджі* – з 0,26% до 0,34%; *Брунею* – з 0,13% до 0,16%; *Лаосу* – з 0,06%

Таблиця 1

Динаміка експорту товарів* країн РВЕП, млн дол. США, 2015–2023

	КНР	Японія	Південна Корея	Республіка Сінгапур	Австралія	В'єтнам
2015	2'274'949	624'939	526'755	350'506	188'445	162'107
2018	2'486'695	738'143	604'860	412'953	257'098	242'683
2019	2'499'457	705'564	542'233	390'763	271'005	264'273
2020	2'590'221	641'319	512'498	362'534	250'578	282'725
2021	3'363'835	756'032	644'400	457'357	344'829	335'929
2022	3'593'523	746'920	683'585	515'802	412'562	371'288
2023	3'379'255	717'261	632'226	476'252	371'278	353'782
	Малайзія	Таїланд	Індонезія	Філіппіни	Нова Зеландія	Камбоджа
2015	199'869	214'375	150'282	58'648	34'359	12'325
2018	247'455	252'957	180'215	67'488	39'673	13'950
2019	238'195	246'269	167'683	70'927	39'517	14'700
2020	234'127	231'468	163'306	63'767	38'919	17'215
2021	299'028	272'006	229'850	74'618	44'758	17'362
2022	352'475	287'068	291'979	78'930	45'102	22'472
2023	312'830	284'562	258'857	73'527	41'399	23'470
	М'янма	Бруней	Лаос	РВЕП		Світ
2015	11'106	6'353	2'769	4'817'787		16'551'591
2018	16'640	6'574	5'295	5'572'679		19'453'362
2019	18'110	7'039	5'764	5'481'499		18'933'037
2020	16'692	6'608	6'115	5'418'092		17'619'005
2021	15'145	11'037	7'695	6'873'881		22'328'177
2022	17'085	14'230	8'198	7'441'219		24'926'251
2023	14'753	11'241	8'370	6'959'063		23'813'404

*Merchandise trade: the value of total merchandise exports and imports, expressed in United States dollars at current prices. Last updated 10 Oct. 2024.

Джерело: розраховано за [13]

до 0,12% (табл. 1); з другого боку, частка товарного імпорту деяких держав у об'єднанні збільшилася, наприклад: В'єтнаму – з 4,05% до 5,39%; Малайзії – з 4,29% до 4,4%; Індонезії – з 3,48% до 3,67%; Філіппін – з 1,71% до 2,22%; Камбоджі – з 0,34% до 0,40%; Брунею – з 0,08% до 0,12% (табл. 2). Як засвідчують результати розрахунків, протягом наведеного проміжку часу питома вага товарного експорту в РВЕП зменшилася: Республіки Сінгапур – з 7,28% до 6,84%; Таїланду – з 4,45% до 4,09%; Філіппін – з 1,22% до 1,06%; Нової Зеландії – з 0,71% до 0,59%; М'янми – з 0,23% до 0,21% (табл. 1). Водночас питома вага товарного імпорту в РВЕП впала: Республіки Сінгапур – з 7,23% до 7,01%; Таїланду – з 4,94% до 4,8%; Австралії – з 5,08% до 4,76%; Нової Зеландії – з 0,89% до 0,83%; М'янми – з 0,43% до 0,27%; Лаосу – з 0,127% до 0,124% (табл. 2).

Внаслідок такої динаміки експорту та імпорту товарів за обсягами позитивного сальдо торгівлі товарами у 2023 р. (табл. 3) Китай зайняв перше місце (822'690 млн дол. США) серед держав-учасниць РВЕП. На другому місці – Австралія (83'872 млн дол. США); на третьому – Сінгапур (52'804 млн дол. США); на четвертому – Малайзія (47'081 млн дол. США); на п'ятому – Індонезія (36'971 млн дол. США); на шостому – В'єтнам (28'006 млн дол. США); на сьомому – Бруней-Даруссалам (3'757 млн дол. США); на восьмому – Лаос (721 млн дол. США). Як видно з табл. 3, у

Таблиця 2

Динаміка імпорту товарів* країн РВЕП, млн дол. США, 2015–2023

	КНР	Японія	Південна Корея	Республіка Сінгапур	В'єтнам	Таїланд
2015	1'681'951	648'494	436'499	296'745	166'103	202'654
2018	2'135'748	748'488	535'202	370'881	235'517	248'201
2019	2'078'386	720'957	503'343	359'266	253'903	236'260
2020	2'057'217	635'460	467'633	329'830	262'620	206'992
2021	2'688'634	768'976	615'093	406'226	331'582	266'882
2022	2'716'151	897'242	731'370	475'578	359'148	303'191
2023	2'556'565	785'796	642'572	423'448	325'776	289'754
	Австралія	Малайзія	Індонезія	Філіппіни	Нова Зеландія	Камбоджа
2015	208'419	175'961	142'695	70'153	36'563	13'810
2018	235'386	217'602	188'707	119'330	43'793	18'780
2019	221'564	204'998	171'276	112'909	42'363	20'720
2020	211'109	189'856	141'622	90'654	37'152	19'131
2021	261'165	237'980	196'041	124'386	49'855	28'369
2022	309'189	294'317	237'447	145'867	54'219	29'805
2023	287'406	265'750	221'886	133'806	49'957	24'386
	М'янма	Лаос	Бруней	РВЕП	Світ	
2015	17'505	5'233	3'229	4'106'014	16'607'237	
2018	19'347	6'164	4'164	5'127'310	19'793'724	
2019	18'607	6'252	5'103	4'955'907	19'263'247	
2020	17'947	5'370	5'342	4'677'935	17'827'911	
2021	14'322	6'275	8'570	6'004'356	22'586'618	
2022	17'403	7'244	9'184	6'587'355	25'670'141	
2023	16'441	7'649	7'484	6'038'676	24'254'584	

*Merchandise trade: the value of total merchandise exports and imports, expressed in United States dollars at current prices. Last updated 10 Oct. 2024.

Джерело: розраховано за [13]

2023 р. серед країн РВЕП Японія мала найбільший дефіцит зовнішньої торгівлі товарами (68'535 млн дол. США); на другому місці – Філіппіни (60'279 млн дол. США); на третьому – Південна Корея (10'346 млн дол. США); на четвертому – Нова Зеландія (8'558 млн дол. США); на п'ятому – Таїланд (5'192 млн дол. США); на шостому – М'янма (1'688 млн дол. США); на сьомому – Камбоджа (916 млн дол. США).

Протягом проаналізованого періоду (табл. 1) *вартісні обсяги експорту товарів РВЕП зросли на 44,45%, або на 2'141'276 млн дол. США*, у той час як вартісні обсяги експорту товарів світу збільшилися на 43,87%, або на 7'261'813 млн дол. США. Протягом 2015-2023 рр., як засвідчують результати розрахунків (табл. 2), *вартісні обсяги імпорту товарів РВЕП зросли на 47,07%, або на 1'932'662 млн дол. США*, у той час як вартісні обсяги імпорту товарів світу – на 46,05%, або на 7'647'347 млн дол. США. Тобто, експорт та імпорт товарів РВЕП зростає майже відповідно до середньо-світового показника, коливаючись у межах 43–47%, однак сукупний імпорт товарів регіонального інтеграційного об'єднання зростає децю швидше порівняно із сукупним експортом товарів (табл. 1 і табл. 2). Констатуємо, що протягом 2015–2023 рр. вартість експортованих товарів перевищувала вартість імпортованих товарів (рис. 1): позитивне сальдо торгівлі товарами РВЕП зросло з 711'773 млн дол. США у 2015 р. до 920'387 млн дол. США у 2023 р. (у 2018 р. – 445'369 млн дол. США; у 2019 р. –

Таблиця 3
Динаміка сальдо торгівлі товарами* країн РВЕП, млн дол. США, 2015–2023

	КНР	Австралія	Республіка Сінгапур	Малайзія	Індонезія	В'єтнам
2015	592'998	–19'974	53'761	23'908	7'587	–3'996
2018	350'947	21'712	42'072	29'853	–8'492	7'166
2019	421'071	49'441	31'497	33'197	–3'593	10'370
2020	533'004	39'469	32'704	44'271	21'684	20'105
2021	675'201	83'664	51'131	61'048	33'809	4'347
2022	877'372	103'373	40'224	58'158	54'532	12'140
2023	822'690	83'872	52'804	47'081	36'971	28'006
	Бруней	Лаос	Камбоджа	М'янма	Таїланд	
2015	3'124	–2'464	–1'485	–6'399	11'721	
2018	2'410	–869	–4'830	–2'707	4'756	
2019	1'936	–488	–6'020	–497	10'009	
2020	1'266	745	–1'916	–1'255	24'476	
2021	2'467	1'420	–11'007	823	5'124	
2022	5'046	954	–7'333	–318	–16'123	
2023	3'757	721	–916	–1'688	–5'192	
	Нова Зеландія	Південна Корея	Філіппіни	Японія	РВЕП	
2015	–2'204	90'256	–11'505	–23'555	711'773	
2018	–4'120	69'658	–51'842	–10'345	445'369	
2019	–2'846	38'890	–41'982	–15'393	525'592	
2020	1'767	44'865	–26'887	5'859	740'157	
2021	–5'097	29'307	–49'768	–12'944	869'525	
2022	–9'117	–47'785	–66'937	–150'322	853'864	
2023	–8'558	–10'346	–60'279	–68'535	920'387	

*Merchandise trade: the value of total merchandise exports and imports, expressed in United States dollars at current prices. Last updated 10 Oct. 2024.

Джерело: розраховано за [13]

525'592 млн дол. США; у 2020 р. – 740'157 млн дол. США; у 2021 р. – 869'525 млн дол. США; у 2022 р. – 853'864 млн дол. США відповідно).

У 2015 р. внесок РВЕП склав 4'817'787 млн дол. США у сукупний світовий товарний експорт (16'551'591 млн дол. США), що становить 29,11% світового товарного експорту (табл. 1; рис. 2). У 2023 р. внесок РВЕП склав 6'959'063 млн дол. США у сукупний світовий товарний експорт (23'813'404 млн дол. США), що становить 29,22% світового товарного експорту. *Тренд динаміки частки товарного експорту держав РВЕП у світовому товарному експорті протягом 2015–2023 рр. має такий вигляд: $y=0,1632x+28,964$.* У 2015 р. внесок РВЕП склав 4'106'014 млн дол. США у сукупний світовий товарний імпорт (16'607'237 млн дол. США), що становить 24,72% світового товарного імпорту (табл. 2; рис. 2). У 2023 р. внесок РВЕП склав 6'038'676 млн дол. США у сукупний світовий товарний імпорт (24'254'584 млн дол. США), що становить 24,9% світового товарного імпорту. *Тренд динаміки частки товарного імпорту учасниць РВЕП в світовому товарному імпорті протягом 2015–2023 рр. має такий вигляд: $y=0,0325x+25,546$.*

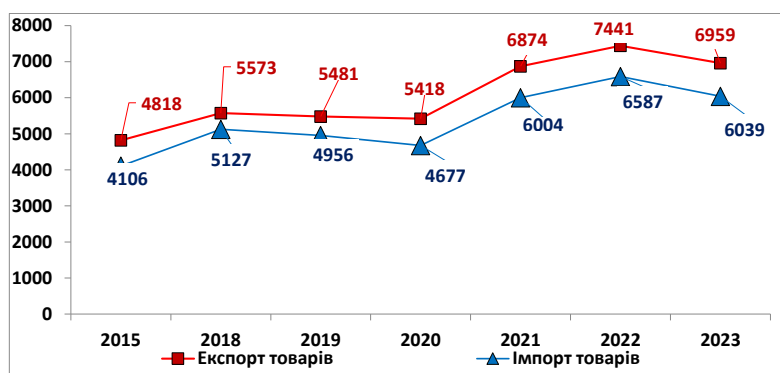

Рис. 1. Динаміка експорту та імпорту товарів* РВЕП, 2015–2023, млрд дол. США

*Merchandise trade: the value of total merchandise exports and imports, expressed in United States dollars at current prices. Last updated 10 Oct. 2024.

Джерело: розраховано за [13]

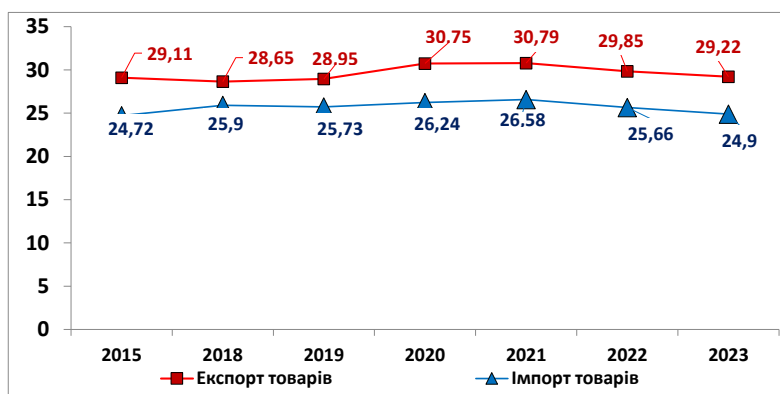

Рис. 2. Динаміка питомої ваги експорту та імпорту товарів* РВЕП у світовому експорті та імпорті товарів, 2015–2023, %

*Merchandise trade: the value of total merchandise exports and imports, expressed in United States dollars at current prices. Last updated 10 Oct. 2024.

Джерело: розраховано за [13]

У 2023 р. зовнішньоторговельний оборот товарів держав-учасниць РВЕП склав 12'997'739 млн дол. США, продемонструвавши зростання (табл. 4) на 45,65% у порівнянні з показником 2015 року (8'923'801 млн дол. США). Протягом досліджуваного періоду, як засвідчують результати розрахунків, *Китай збільшив загальний обсяг зовнішньої торгівлі товарами у 1,5 раза* (з 3'956'900 млн дол. США до 5'935'820 млн дол. США). На увагу також заслуговують *країни, яким вдалося удвічі збільшити загальний обсяг зовнішньої торгівлі товарами*: В'єтнам (збільшення обсягу торгівлі товарами з 328'210 млн дол. США у 2015 р. до 679'558 млн дол. США у 2023 р.) та Лаос (зростання обсягу торгівлі товарами з 8'002 млн дол. США до 16'019 млн дол. США відповідно, при цьому здебільшого в основі такої динаміки саме показники експорту товарів). Тобто, протягом 2015–2023 рр. *всі країни РВЕП збільшили обсяги зовнішньої торгівлі товарами*: В'єтнам – на 107,05%; Лаос – на 100,19%; Бруней – на 95,42%; Камбоджа – на 83,11%; Австралія – на 65,97%; Індонезія – на 64,09%; Філіппіни – на 60,97%; Малайзія – на 53,95%; КНР – на 50,01%; Сінгапур – на 39,00%; Таїланд – на 37,72%; Південна Корея – на 32,34%; Нова Зеландія – на 28,81%; Японія – на 18,03%; М'янма – на 9,03% (табл. 4).

Протягом 2015–2023 рр., з одного боку, частка зовнішньоторговельного обороту товарів деяких країн у РВЕП зросла, наприклад: КНР – з 44,34% до 45,67%;

Таблиця 4

**Динаміка обсягу зовнішньої торгівлі товарами* країн-учасниць РВЕП,
млн дол. США, 2015–2023**

	КНР	Японія	Південна Корея	Республіка Сінгапур	В'єтнам	Австралія
2015	3'956'900	1'273'433	963'254	647'251	328'210	396'864
2018	4'622'443	1'486'631	1'140'062	783'834	478'200	492'484
2019	4'577'843	1'426'521	1'045'576	750'029	518'176	492'569
2020	4'647'438	1'276'779	980'131	692'364	545'345	461'687
2021	6'052'469	1'525'008	1'259'493	863'583	667'511	605'994
2022	6'309'674	1'644'162	1'414'955	991'380	730'436	721'751
2023	5'935'820	1'503'057	1'274'798	899'700	679'558	658'684
	Малайзія	Таїланд	Індонезія	Філіппіни	Нова Зеландія	
2015	375'830	417'029	292'977	128'801	70'922	
2018	465'057	501'158	368'922	186'818	83'466	
2019	443'193	482'529	338'959	183'836	81'880	
2020	423'983	438'460	304'928	154'421	76'071	
2021	537'008	538'888	425'891	199'004	94'613	
2022	646'792	590'259	529'426	224'797	99'321	
2023	578'580	574'316	480'743	207'333	91'356	
	Камбоджа	М'янма	Бруней	Лаос	РВЕП	
2015	26'135	28'611	9'582	8'002	8'923'801	
2018	32'730	35'987	10'738	11'459	10'699'989	
2019	35'420	36'717	12'142	12'016	10'437'406	
2020	36'346	34'639	11'950	11'485	10'096'027	
2021	45'731	29'467	19'607	13'970	12'878'237	
2022	52'277	34'488	23'414	15'442	14'028'574	
2023	47'856	31'194	18'725	16'019	12'997'739	

*Merchandise trade: the value of total merchandise exports and imports, expressed in United States dollars at current prices. Last updated 10 Oct. 2024.

Джерело: розраховано за [13]

В'єтнаму – з 3,68% до 5,23%; Австралії з 4,45% до 5,07%; Малайзії – з 4,21% до 4,45%; Індонезії – з 3,28% до 3,7%; Камбоджі – з 0,29% до 0,37%; Філіппін – з 1,44% до 1,6%; Брунею – з 0,11% до 0,14%; Лаосу – з 0,09% до 0,12% (табл. 4). З другого боку, протягом досліджуваного проміжку часу частка зовнішньоторговельного обороту товарів деяких країн у об'єднанні скоротилася: Японії – з 14,27% до 11,56%; Південної Кореї – з 10,79% до 9,81%; Республіки Сінгапур – з 7,25% до 6,92%; Таїланду – з 4,67% до 4,42%; Нової Зеландії – з 0,79% до 0,7%; М'янми – з 0,32% до 0,24% (табл. 4).

Висновки. КНР збільшила як частку товарного експорту, так і частку товарного імпорту в РВЕП та у світі. Протягом 2015–2023 рр. частка товарного експорту КНР зросла: у РВЕП – на 1,34% (з 47,22% до 48,56%), у світі – на 0,45% (з 13,74% до 14,19%). Частка товарного імпорту КНР збільшилася: у РВЕП – на 1,38% (з 40,96% до 42,34%), у світі – на 0,41% (з 10,13% до 10,54%). За обсягами позитивного сальдо торгівлі товарами у 2023 р. Китай зайняв перше місце (822'690 млн дол. США) серед учасниць РВЕП; на другому місці – Австралія (83'872 млн дол. США); на третьому – Сінгапур (52'804 млн дол. США). Сінгапур скоротив як частку товарного експорту (з 7,28% до 6,84%), так і частку товарного імпорту в РВЕП (з 7,23% до 7,01%).

Питома вага експорту товарів Японії впала: у РВЕП – на 2,66% (з 12,97% до 10,31%), у світі – на 0,77% (з 3,78% до 3,01%). Питома вага імпорту товарів Японії зменшилася: у РВЕП – на 2,78% (з 15,79% до 13,01%), у світі – на 0,66% (з 3,9% до 3,24%). У 2023 р. серед країн РВЕП Японія мала найбільший дефіцит зовнішньої торгівлі товарами (68'535 млн дол. США); на другому місці – Філіппіни (60'279 млн дол. США); на третьому – Південна Корея (10'346 млн дол. США). З одного боку, частка товарного експорту Південної Кореї впала – на 1,85% (з 10,93% до 9,08%) у РВЕП, та відповідно – на 0,53% (з 3,18% до 2,65%) у світі; з другого боку, частка товарного імпорту Південної Кореї дещо збільшилася – на 0,01% (з 10,63% до 10,64%) у РВЕП, та відповідно – на 0,02% (з 2,63% до 2,65%) у світі.

Протягом 2015–2023 рр. В'єтнам та Камбоджа значно збільшили обсяги як експорту, так і імпорту товарів; однак деякі учасники об'єднання (Лаос, Австралія, Індонезія) збільшили обсяги товарного експорту, а певні країни (Бруней-Даруссалам, Філіппіни) – лише обсяги товарного імпорту.

Китай збільшив загальний обсяг зовнішньої торгівлі товарами у 1,5 раза (з 3'956'900 млн дол. США до 5'935'820 млн дол. США). На увагу заслуговують країни, яким вдалося удвічі збільшити загальний обсяг зовнішньої торгівлі товарами: В'єтнам (з 328'210 млн дол. США у 2015 р. до 679'558 млн дол. США у 2023 р.) та Лаос (зростання обсягу торгівлі товарами з 8'002 млн дол. США до 16'019 млн дол. США відповідно, при цьому здебільшого в основі такої динаміки саме показники експорту товарів).

Позитивне сальдо торгівлі товарами РВЕП зросло з 711'773 млн дол. США у 2015 р. до 920'387 млн дол. США у 2023 році. Протягом 2015–2023 рр. динаміка питомої ваги експорту товарів держав РВЕП у світовому експорті товарів має тенденцію до зростання (тренд: $y = 0.1632x + 28.964$), при цьому динаміка питомої ваги імпорту товарів учасниць РВЕП у світовому імпорті товарів також характеризується позитивною тенденцією (тренд: $y = 0.0325x + 25.546$). У 2023 р. країни РВЕП експортували 29,22% світового експорту товарів та імпортували 24,9% світового імпорту товарів. Зовнішньоторговельний оборот товарів РВЕП у 2023 р. склав 12'997'739 млн дол. США, продемонструвавши зростання на 45,65% у порівнянні з показником 2015 року.

Список використаних джерел:

1. Гавриленко Н.М., Широкий Г.М. Угода про регіональне всеохоплююче економічне партнерство: нове джерело економічного зростання в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. *Аналітична записка*. НІСД. 21.09.2021 URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/uhoda-pro-rehionalne-vseokhoplyuyuche-ekonomichne-partnerstvo>
2. Городня Н. Д. Регіональна інтеграція у великій Східній Азії в XXI столітті // Інтеграційні процеси в Азії та Африці як складова світового історичного розвитку (кінець XX – поч. XXI ст.)/ за заг. ред. В.О. Шведа. К.: Інститут всесвітньої історії НАН України, 2022. С. 27–49.
3. Комарницький М. М. АСЕАН та Європейський Союз: становлення та еволюція відносин. *Вісник Львівського університету*. Серія «Міжнародні відносини». 2016. №38, С. 59–69.
4. Курнишова Ю. В. Фактор суперництва в інтеграційних процесах Азії. *Стратегічні пріоритети*, №1 (2), 2007. С. 181–186.
5. Радзієвська С. О. *Глобалізація та регіоналізація у світовому господарстві*. НАУ. К., 2020. 360 с.
6. Радзієвська С. О. *Регіоналізація і глобалізація: взаємозв'язки та перспективи безконфронтаційного розвитку*. ДЕТ УТ. К., 2018. 375 с.
7. Чернишова Л. О. Політико-економічна інтеграція та роль АСЕАН у формуванні безпечної архітектури в Азії. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. Вип. 2 (35), С. 39–44. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.35-6>
8. Шергін С.О. Східноазійська інтеграція та регіональна безпека. *Проблеми всесвітньої історії*. 2024. №2 (26), С. 123–136. DOI: <http://doi.org/10.46869/2707-6776-2024-26-7>
9. Щербак Г. Р. Інтеграційна модель АСЕАН. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2022. №5, С. 52–65. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2022\(124\)05](https://doi.org/10.31617/3.2022(124)05)
10. Kistersky, L., Marmazov, V., & Piliaiev, I. Prospects for the East-West civilizational convergence: Confucian tradition democracy in the Republic of Korea. Prague, 2021. Coretex CZ SE. 246 p.
11. Political economy of East Asian economic integration. The process of the RCEP negotiations and beyond. Ed. by Fusanori Iwasaki, Keita Oikawa, & Shujiro Urata. 2025. Routledge, L. & N.Y.
12. Regional Comprehensive Economic Partnership. 2025. URL: <https://asean.org/our-communities/economic-community/integration-with-global-economy/regional-comprehensive-economic-partnership-rcep/>
13. UNCTAD Handbooks of Statistics 2016-2023; UNCTAD Data Hub, Empowering development through data and statistics (2025). URL: <https://unctadstat.unctad.org>

References:

1. Havrylenko N.M., Shyrokyi H.M. (2021) Uhoda pro rehional'ne vseokhoplyuyuche ekonomichne partnerstvo: nove dzhерelo ekonomichnoho zrostantnya v Aziat's'ko-Tykhookeans'komu rehioni [Agreement on RCEP: a new source of economic growth in the Asia-Pacific region. *Analytical note*. National Institute for Strategic Studies.] URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/uhoda-pro-rehionalne-vseokhoplyuyuche-ekonomichne-partnerstvo>
2. Horodnya N.D. (2022) Rehional'na intehtratsiya u velykiy Skhidniy Aziyi v XXI stolitti // Intehtratsiyni protsesy v Aziyi ta Afrytsi yak skladova svitovoho istorychnoho rozvytku [Regional integration in Greater East Asia in the 21st century // Integration processes in Asia and Africa as a component of world historical development]. Institute of World History of the NASU. P. 27–49.
3. Komarnyts'kyi M.M. (2016) ASEAN ta Yevropeys'kyi Soyuz: stanovlennya ta evolyutsiya vidnosyn. [ASEAN & the EU: formation and evolution of relations.]. *Bulletin of Lviv University. "International Relations"* №38, p. 59–69.
4. Kurnyshova Yu.V. (2007) Faktor supernytstva v intehtratsiynykh protsesakh Aziyi [The factor of rivalry in the integration processes of Asia.]. *Strategic Priorities* No. 1 (2). pp. 181–186.
5. Radziyevska S.O. (2020) Hlobalizatsiya ta rehionalizatsiya u svitovomu hospodarstvi [Globalization and regionalization in the world economy]. Kyiv, 360p.
6. Radziyevska S.O. (2018) Rehionalizatsiya i hlobalizatsiya: vzayemozv'yazky ta perspektyvy bezkonfrontatsiynoho rozvytku [Regionalization and globalization: interrelationships and prospects for non-confrontational development]. Kyiv, 375 p.
7. Chernyshova L.O. (2022) Polityko-ekonomichna intehtratsiya ta rol' ASEAN u formuvanni bezpekovoiv arkhitektury v Aziyi [Political and economic integration and the role of ASEAN in the

formation of security architecture in Asia]. *Eastern Europe: Economics, Business and Management*. Issue 2 (35), pp. 39–44. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.35-6>

8. Sherhin S.O. (2024) Skhidnoaziys'ka intehratsiya ta rehional'na bezpeka. [East Asian integration and regional security.]. *Problems of world history* №2 (26). DOI: <http://doi.org/10.46869/2707-6776-2024-26-7>

9. Shcherbak H.R. (2022) Intehratsiyna model' ASEAN [ASEAN Integration Model.]. *Foreign Trade: Economics, Finance, Law* No. 5, pp. 52–65. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2022\(124\)05](https://doi.org/10.31617/3.2022(124)05)

10. Kistersky, L., Marmazov, V., & Piliaiev, I. (2021). Prospects for the East-West civilizational convergence: Confucian tradition democracy in the Republic of Korea. Prague, Coretex CZ SE. 246 p.

11. Political economy of East Asian economic integration. The process of the RCEP negotiations and beyond (2025). Ed. by Fusanori Iwasaki, Keita Oikawa, & Shujiro Urata. Routledge, L. & N.Y.

12. Regional Comprehensive Economic Partnership (2025) URL: <https://asean.org/our-communities/economic-community/integration-with-global-economy/regional-comprehensive-economic-partnership-rcep/>

13. UNCTAD Handbooks of Statistics 2016–2023; UNCTAD Data Hub, Empowering development through data and statistics. URL: <https://unctadstat.unctad.org>